

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia
Llicenciatura de Sociologia

Grups i Demandes Socials (21085)

Programa de l'assignatura
Programació dels Fòrums de Debat i guia de lectures

Curs 2002-2003
Professora María Jesús Izquierdo

Programa de l'assignatura	3
Objectius del curs	3
Coneixements teòrics	3
Habilitats tècniques	3
Habilitats professionals	4
Avaluació	4
Superació de l'assignatura per curs	4
Superació de l'assignatura amb treball i examen	4
Superació de l'assignatura mitjançant examen final	5
Horari de tutories	5
Temari	5
Tema 1. Individus, grups i acció social	5
Lectures Tema 1. Individus, grups i acció social	6
Bibliografia complementària. Tema 1	6
Tema 2. Demandes i satisfacció	7
Lectures Tema 2. demandes i satisfacció	7
Bibliografia complementària. Tema 2	7
Tema 3: Ètica, política i justícia	8
Lectures Tema 3. Ètica, política i justícia	8
Bibliografia complementària. Tema 3	8
Programació fòrums de debat i guia de lectures	9
Objectius dels Fòrums de Debat	9
Calendari dels Fòrums de Debat i eixos dels debats	9
Fòrum 1 (Tema 1): 19 al 28 de febrer	9
Fòrum 2 (Tema 1): 28 de febrer a 14 de març	10
Fòrum 3 (Tema 2): 14 de març a 11 d'abril	11
Fòrum 4 (Tema 2): 11 a 25 d'abril	12
Fòrum 5 (Tema 3): 25 d'abril a 9 de maig	13
Fòrum 6 (Tema 3): 9 a 23 de maig	13
 criteris de realització del Treball de curs	Error! No s'ha definit l'adreça d'interès.
Objectius del Treball de Curs	Error! No s'ha definit l'adreça d'interès.
Temes proposats	Error! No s'ha definit l'adreça d'interès.
Presentació de resultats	Error! No s'ha definit l'adreça d'interès.
Calendari de lliuraments parcials del treball de curs	Error! No s'ha definit l'adreça d'interès.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

Objectius del curs

La dinàmica del curs s'orienta a distribuir els esforços al llarg del semestre i des del primer dia de classe, avançant paral·lelament en tres àmbits:

Coneixements teòrics

- Constitució i funcionament dels grups socials.
- L'acció individual i l'acció col·lectiva.
- Moviments socials, Estat i mercat.
- Construcció/satisfacció de demandes. El màrqueting i el màrqueting social.
- Justícia i ciutadania: Treball/ingressos.

Habilitats tècniques

- Correu electrònic
- Campus virtual
- Recerca Internet
- Construcció de matrius i procés de dades (qualitatives i quantitatives) amb EXCEL
- Aplicació de POWER POINT a la presentació de resultats.

Habilitats professionals

- Operativització de teories.
- Concepció matricial del treball d'investigació.
- Elaboració de projectes íntegres en situació de recursos escassos:

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Definició de l'abast de l'informe ▪ Construcció del marc teòric ▪ Recollida i processament de dades ▪ Redacció de l'informe ▪ Presentació de resultats	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Coordinació d'equips ▪ Homogeneització dels criteris de treball ▪ Control de qualitat del treball ▪ Assoliment de compromisos
--	---

Avaluació

S'ofereixen tres camins per a superar l'assignatura:

Superació de l'assignatura per curs

- Realitzar el treball de curs.
- Participar en els fòrums de debat:
  - A) Dirigir un fòrum de debat en el *campus virtual*. Consultar: "Objectius dels fòrums de debat". I participar en un fòrum dels dos temes restants del programa. Per exemple, si es dirigeix el Fòrum 1 (corresponent al Tema 1 del programa) només cal participar en el Fòrum 3 o en el 4 (corresponents al Tema 2) , i en el 5 o en el 6 (corresponents al Tema 3).
  - B) Participar en els sis fòrums de debat. L'alternativa és fer un examen final en el dia previst a tal fi, a partir d'un llistat de preguntes que es lliurarà amb antelació.

Superació de l'assignatura amb treball i examen

- Realitzar el treball de curs.
- Per a les persones que no dirigeixin cap fòrum, l'alternativa és fer un examen final a partir d'un llistat de preguntes que es lliurarà amb antelació.

Superació de l'assignatura mitjançant examen final

Caldrà presentar-se el dia de l'examen. El contingut de l'examen respondrà al contingut de les classes i les lectures obligatòries de l'assignatura tant en els aspectes teòrics com en els que es refereix a l'ús d'eines de treball professional. Constarà de: a) desenvolupament d'un tema, construcció de variables, codificació, procés de dades i presentació de resultats.

Ateses les característiques de l'assignatura es recomana acollir-se a l'opció A o en tot cas a l'opció B.

Horari de tutories

Despatx	B3-133
e-mail	mariajesus.izquierdo@uab.es

Dimarts	Dimecres	Dijous
12,15 a 13,15	11,00 a 12,00	12,15 a 13,15

Temari

Tema 1. Individus, grups i acció social

- 1.1. L'acció i l'acció social. Orientació de l'acció i racionalitat i racionalització de l'acció.
- 1.2. Individus i grups. Aspectes cognitius i emocionals de la formació dels grups i de la conducta intergrupals.
- 1.3. El binomi afecte/interès o comunitat/associació.
- 1.4. De la resposta individualista a la participació social.
- 1.5. Els moviments socials. Teories aproximatives. El "nous" i els "vells" moviments socials.

LECTURES TEMA 1. INDIVIDUS, GRUPS I ACCIÓ SOCIAL

- Flyvbjerg, Bent, "Habermas y Foucault: ¿pensadores de la sociedad civil?. *Revista de Estudios Políticos*, n. 104, Abril-Junio 1999.
- Funes Rivas, María Jesús, "Albert Hirschman y su fenomenología de la participación. Una revisión crítica", *REIS*, n° 74, 1996. Pp. 61-86.
- Crouch, Colin, "La ampliación de la ciudadanía social y económica y la participación", a García, S. i Lukes, S., *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. Madrid, Siglo XXI, 1999. Pp. 257-285.
- Gusfield, Joseph, "La reflexividad de los movimientos sociales: una revisión de las teorías sobre la sociedad de masas y el comportamiento colectivo", a Laraña y Gusfield, *Los nuevos movimientos sociales. De la ideología a la identidad*. Madrid, C.I.S., 1994. Pp. 93-117.
- Izquierdo, María Jesús, "Feminismo no es sexismo: Algunas consideraciones sobre el trabajo asalariado y el trabajo no asalariado", *mientras tanto*, n° 7, 1979. Pp. 79-87.
- Los parados felices*. Barcelona, Virus, 1998. Pp., 9, 26,27 i 166-175.
- Pastor, Jaime, "La evolución de los nuevos movimientos sociales en el estado español", en Ibarra, Pedro y Tejerina, Benjamín (ed.), *Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio cultural*. Valladolid, Trotta, 1998. Pp. 69-87.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA. TEMA 1

- Boltanski, Luc, *L'Amour et la Justice comme compétences*. París: Métailié, 1990.
- Casquette, *Política, cultura y movimientos sociales*. Bilbao, Bakeaz, 1998.
- Diani, Mario, "Las redes de los movimientos: una perspectiva de análisis", a Ibarra i Tejerina, *Los movimientos...*
- Elster, Jon, *Uvas amargas. Sobre la subversión de la racionalidad*. Barcelona, Península, 1988.
- Freud, Sigmund, *Psicología de las masas y análisis del yo*. (Qualsevol edició).
- Habermas, Jürgen, "3. Relaciones con el mundo y aspectos de la racionalidad de la acción en cuatro conceptos sociológicos de acción", pp. 110-147, i "III. Interludio primero. Acción social, actividad teleológica y comunicación". *Teoría de la acción comunicativa. Tomo I. Racionalidad de la acción y racionalización social*. Madrid: Taurus, 1987.
- Ibarra, Pedro y Tejerina, Benjamín (ed.), *Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio social*. Madrid, Trotta, 1998.
- Izquierdo, María Jesús, "La construcción conceptual de la desigualdad social de las mujeres" (Fragment). *III Congrés Català de Sociologia. La desigualtat a Catalunya. Cal un nou contracte social? Lleida 20 i 21 de març de 1999*. (Fitxer penjat en el *Campus Virtual*).
- "'Ideas' contra pensamiento. Impacto social del "pensamiento único". *Jornades sobre Neoliberalisme i Educació*. 7 de febrero de 1997. Fundació Pere Ardiaca. *Realitat*, n° 55. (Fitxer penjat en el *Campus Virtual*).
- Köhler, Holm-Detlev, "II. Conceptos teóricos sobre sindicatos en la transición". *El movimiento sindical en España*. Madrid: Ed. Fundamentos, 1995.
- Maturana, Humberto, "Realidad: La búsqueda de la objetividad o la persecución del argumento que obliga", a Pakman, Marcelo (Com.), *Construcciones de la experiencia humana, vol. I*. Barcelona, Gedisa, 1996.
- Tajfel, Henri, *Grupos humanos y categorías sociales*. Barcelona, Herder, 1984.

Tema 2. Demandes i satisfacció

- 2.1. Desig, necessitat, demanda, satisfacció i decepció.
- 2.2. Necessitats objectives i l'objectivitat de les necessitats.
- 2.3. Construcció/identificació de grups socials: realitat objectiva dels grups socials.
- 2.4. Desigualtat social i demandes. Grups d'edat, sexe, ètnia, classe social.
- 2.5. Construcció/satisfacció de les demandes: el màrqueting social. Mercat, reciprocitat, redistribució, donació i robatori.

LECTURES TEMA 2. DEMANDES I SATISFACCIÓ

- Heller, Agnes. "Una revisión de la teoría de las necesidades", en el llibre del mateix títol. Barcelona, Paidós, 1996. Pp. 83-122.
- Kotler, Philip i Roberto, Eduardo L., "El planteamiento del márketing social para el cambio social", *Márketing social. Estrategias para cambiar la conducta pública*. Madrid, Ed. Díaz de Santos, 1989. Pp. 29-73.
- Pereña, Francisco, "Crítica del concepto de necesidad", a Riechmann, Jorge (coord.), *Necesitar, desear, vivir. Sobre necesidades, desarrollo humano, crecimiento económico y sustentabilidad*. Madrid, Los Libros de la Catarata, 1998. Pp. 162-172.
- Scitovsky, Tibor, "VI. Necesidades y comodidades" i "VII. El ingreso y la felicidad", *Frustraciones de la riqueza*. México, FCE., 1986. Pp. 121-159.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA. TEMA 2

- Baudrillard, *La génesis ideológica de las necesidades*. Barcelona: Anagrama, 1976.
- Cunill, J., "Ética del capitalismo", *Claves*, nº 30, junio 1993.
- Doyal L. y Gough, I., *Teoría de las necesidades humanas*. Barcelona: Icaria, 1994.
- Gibert, Rafael y Raventós, Daniel, "El subsidio universal garantizado: notas para continuar con razones (respuesta a un artículo *mientras tanto*), *mientras tanto*, nº 67.
- Izquierdo, M.J., "El lugar de las necesidades humanas en la lucha política". *Debate feminista*, marzo de 1991.
- Mingione, Enzo, "2. La informalización y la variedad de las actividades laborales", *Las sociedades fragmentadas.. Una sociología de la vida económica más allá del paradigma del mercado*.
- Offe, Carl, "Estrategias alternativas en planificación del consumidor", *Contradicciones en el Estado del bienestar*. Madrid, Alianza, 1990.
- Riechmann, Jorge y Recio, Alberto, *Quien parte y reparte. El debate sobre la reducción del tiempo de trabajo*. Barcelona, Icaria, 1997. Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, 1993.
- Tarnawski, Eduard, "El bienestar contra el Estado: premisas y consecuencias de la reforma del Estado de bienestar", *Revista de Estudios Políticos* (Nueva Época), n. 102, Octubre-Diciembre, 1998.

Tema 3: Ètica, política i justícia

- 3.1. El camp de l'ètica. Igualtat/necessitat/libertat.
- 3.2. La vida en comú: concepte de ciutadà.
- 3.3. La crítica feminista del concepte de ciutadà.
- 3.4. La justícia. Diferents concepcions teòriques.
- 3.5. La perspectiva sociològica de la justícia.
- 3.6. Ciutadania: Treball *versus* ingressos.

LECTURES TEMA 3. ÈTICA, POLÍTICA I JUSTÍCIA

Izquierdo, María Jesús, "Visibilidad y legitimidad de las mujeres como colectivo social", *Jornadas Transmitir y reconocer la experiencia de las mujeres*. Instituto Vasco de la Mujer, Vitoria, 26 Junio 2000. (Fitxer penjat en el *Campus Virtual*).

Laclau, Ernesto y Mouffe, Chantal, "Hegemonía y radicalización de la democracia", *Hegemonía y estrategia socialista*. Madrid, S.XXI Ed., 1987. Pp. 167-217.

Esteve Mora, Fernando, "Capítulo III. Bienestar y economía posicional", a Muñoz Bustillo, R., (comp.), *Crisis y futuro del Estado de bienestar*. Madrid, Alianza, 1989. Pp. 101-123.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA. TEMA 3

Beltrán Pereira, Elena, "Público y privado (Sobre feministas y liberales: argumentos en un debate acerca de los límites de *lo político*)", *Debate Feminista*, nº 18, 1998.

Freud, Sigmund, *El malestar en la cultura*. (En qualsevol de les seves edicions).

García, Soledad i Lukes, Steven, (comps.), *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. Madrid, Siglo XXI, 1999.

Gargarella, Roberto, *Las teorías de la justicia después de Rawls*. Barcelona, Paidós, 1999.

Gibert, Rafael y Raventós, Daniel, "El subsidio universal garantizado: notas para continuar con razones (respuesta a un artículo *mientras tanto*)", *Mientras tanto*, nº 67.

Iglesias Fernández, "Del reparto del trabajo al reparto de la renta", *Mientras tanto*, nº 61.

Izquierdo, María Jesús, *El malestar en la desigualdad*. Madrid, Cátedra, 1998.

—, "La dimensión social de la participación política", Ochenta Aniversario de la constitución de *Emakume Abertzale Batza*. Kur-saal, Donostia, 2002.

Jónasdóttir, Anna. G. *El poder del amor. ¿Le importa el sexo a la Democracia?* Madrid: Cátedra, 1993.

Kymlicka, Will, "Derechos individuales y derechos de grupo en la democracia liberal", *Isegoría*, n. 14 1996.

Marshall, T.H. "Ciudadanía y clase social", a Marshall y Bottomore, *Ciudadanía y clase social*. Madrid, Alianza, 1998.

Phillips, Anne, "La política de la presencia: La reforma de la representación política", a García, Soledad y Lukes, Steven (comps.), *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. Madrid, Siglo XXI, 1999.

Young, Iris Marion, "Imparcialidad y lo cívico público. Algunas implicaciones de las críticas feministas a la teoría moral y política", a Benhabib, Seyla y Cornell, Drucilla, *Teoría feminista y teoría crítica*. Valencia, Ed. Alfons el Magnànim, 1990.

PROGRAMACIÓ FÒRUMS DE DEBAT I GUIA DE LECTURES

Objectius dels Fòrums de Debat

Els Fòrums de Debat són espais de discussió i elaboració de les lectures de l'assignatura i dels continguts de les classes. El seu objectiu és potenciar la participació de la totalitat de l'alumnat. A tal fi s'han programat sis fòrums, 2 per cada tema del programa.

1. Les directores o directors o de fòrums els obriran establint els criteris de participació (prèvia inscripció com a directors a la carpeta corresponent del **Campus Virtual**):
  - Organitzar l'espai de participació en el fòrum.
  - Obrir el fòrum amb una visió de conjunt de les lectures.
  - Assegurar-se que no hi ha intervencions repetitives en el fòrum i que les intervencions s'ajustin al que s'ha programat.
  - Tancar el fòrum amb el llistat d'estudiants que han participat i un informe dels aspectes tractats i dels no tractats. Verificar que totes les intervencions es tanquen amb proposicions explícites formulades de forma operativa
2. Els participants en els fòrums, ho fan seguit les indicacions del directors/res. Cal reduir el la intervenció a una o varies proposicions que contribueixin a explicar o a interpretar informació relativa a l'expressió individual o grupal de desigs, necessitats i demandes. Cal, doncs, que les intervencions siguin operatives.

Calendari dels Fòrums de Debat i eixos dels debats

Fòrum 1 (Tema 1): 6 al 13 de febrer

FLYVBJERG, BENT, "Habermas y Foucault: ¿pensadores de la sociedad civil?". *Revista de Estudios Políticos*, n. 104, Abril-Junio 1999. Pp. 61-86.

- Posició del coneixement objectiu en el plantejament de Habermas. Segons aquest plantejament, es pot parlar de necessitats objectives.
- Relacioneu la *democràcia procesual* amb l'estatut que se li assigna al coneixement.

- Quines conseqüències pot tenir la manca de sensibilitat respecte del context que s'atribueix a Habermas.
- Quina és la posició de Foucault respecte de l'ètica.
- Crítica de Foucault a Habermas.
- Diferencieu *contextualisme* de *relativisme*. Perquè el contextualisme evita caure en concepcions relativistes.
- Com es determinen les necessitats quan s'apliquen concepcions contextualistes i quines qual s'apliquen concepcions relativistes. Posar exemples.

CROUCH, COLIN, "La ampliación de la ciudadanía social y económica a la participación", a García, S. i Lukes, S., *Ciudadanía: justicia social, identidad y participación*. Madrid, Siglo XXI, 1999. Pp. 257-285.

- Quina és la pauta de participació a una democràcia moderna segons Crouch.
- De què depèn l'aplicació de l'ètica *discursiva* proposada per a Habermas.
- Quina definició dóna de ciutadà.
- Què vol dir que l'espai públic tingui un caràcter residual respecte del mercat.
- Quins problemes comporta fer del l'espai públic un espai residual.
- Com aplica els problemes de l'espai públic residual al cas de l'atur.
- A què es refereix com: espai públic com espai d'alta qualitat.
- Com aborda el problema de la corrupció política.

FUNES RIVAS, María Jesús, "Albert Hirschman y su fenomenología de la participación. Una revisión crítica", *REIS*, nº 74, 1996. 173-188.

- Característiques del que Funes anomena "model d'oscil·lació excloent", referint-se a Hirschmann.
- Crítica de la dicotomia privat/públic.
- Factors enumerats per a Funes com determinants de l'acció pública i de la continuïtat del compromís públic.

Fòrum 2 (Tema 1): 20 al 27 de març

GUSFIELD, JOSEPH, "La reflexividad de los movimientos sociales: una revisión de las teorías sobre la sociedad de masas y el comportamiento colectivo", a Laraña i Gusfield, *Los nuevos movimientos sociales. De la ideología a la identidad*. Madrid, C.I.S., 1994. Pp. 93-117.

- Relacionar el text amb les aportacions de Funes.
- La importància de l'*associació* i del *significat*.
- Què implica atorgar un lloc central a la primera o al segon.
- Quines teories i quins moviments confereixen un lloc central a l'associació i quins al significat.
- Es podria classificar els moviments socials segons la importància de l'*associació* i del *significat*?

a) PASTOR, JAIME, "La evolución de los nuevos movimientos sociales en el estado español", a Ibarra, Pedro y Tejerina, Benjamín (ed.), *Los movimientos sociales. Transformaciones políticas y cambio cultural*. Valladolid, Trotta, 1998. Pp. 69-87.

b) IZQUIERDO, MARÍA JESÚS, "Feminismo no es sexismo: Algunas consideraciones sobre el trabajo asalariado y el trabajo no asalariado", *mientras tanto*, nº 7, 1979. Pp. 79-87.

c) *Los parados felices*. Barcelona, Virus, 1998. Pp. 9, 26,27 y 166-175.

- Aplicar totes les lectures precedents a l'anàlisi dels texts a), b) i c).
- Importància de la instrumentalitat i l'expressivitat.

- Concepció de la democràcia.
- Atenció als procediments per a la presa de decisions.
- Paper de l'Estat i de la participació directa.

Fòrum 3 (Tema 2): 3 al 10 d'abril

HELLER, AGNES, "Una revisió de la teoria de las necesidades", en el llibre del mateix títol. Barcelona, Paidós, 1996. Pp. 83-122.

- Característiques dels desigs, de les necessitats i de les carències.
- Respecte de les carències o necessitats sociopolítiques, interpretar el següent fragment:

en la medida en que se refieren a ciertos tipos o conjuntos de necesidades Uno pone necesidades parecidas en un mismo grupo, y crea una identidad libre de diferencias. La diferencia se identifica diferenciando un tipo de diferencia como identidad de las demás diferencias como no identidades. P.86.
- Què vol dir "una identidad libre de diferencias. La diferencia se identifica diferenciando un tipo de diferencia como identidad de las demás diferencias como no identidades.", posar exemples.
- Argumenteu quines implicacions té que les principals necessitats sociopolítiques (o carències) no siguin escasses. En aquest cas, què explica que no es satisfacin?
- Diferència entre necessitats *vertaderes* i necessitats *reals*.
- Il·lustrar perquè la posició de Heller en relació a les necessitats conté una crítica de l'autoritarisme.
- És possible relacionar l'article de Heller amb els de Habermas i Foucault, segons els presenta Flyvbjerg en el seu article "Habermas y Foucault: ¿pensadores de la sociedad civil?"?
- Quines són les dues necessitats humanes.
- A què es refereix Heller quan parla de necessitats radicals?

PEREÑA, FRANCISCO, "Crítica del concepto de necesidad", a Riechmann, Jorge (coord.), *Necesitar, desear, vivir. Sobre necesidades, desarrollo humano, crecimiento económico y sustentabilidad*. Madrid, Los Libros de la Catarata, 1998.

- Quines implicacions té el fet que els desigs no desapareixen ni tampoc deixen de tenir efectes quan no hi ha res per a satisfer-los.
- Quin concepte es fa servir en psicoanàlisi en lloc de necessitat i perquè.
- Què és el que demanda la criatura con aliment.
- En què consisteix la identificació.
- És possible satisfer la demanda de reconeixement. Perquè?
- Quines conseqüències té que la demanda de reconeixement resti insatisfeta.
- Com vincula Pereña la fam en el món amb la demanda d'amor, i quines conseqüències té.
- Perquè diu Pereña que la fam prové d'una "*perversió radical* del sistema".
- Interpreteu el següent fragment de l'article de Pereña:

El deseo opera con el límite de la castración y el pacto democrático no es, en última instancia, un acuerdo de completud, es lo que sella la castración. ¿Cómo mantener un proyecto de emancipación sin la justificación religiosa? La religión ha sido históricamente un modo de introducir la falta, el límite de la falta en el mundo, conforme a una lógica de la transcendencia tal que venía a situar la completud en otro sitio. El Mercado, la religión moderna, con sus templos y rituales, se rige por la lógica de la inmanencia, una inmanencia que desconoce la falta, la incompletud y la solidaridad. Eso lleva a la reificación de los sujetos, convertidos en individuos automatizados. Pero como el sujeto no coincide con su función social, de ahí proviene una cierta

desesperación o un desfallecimiento del deseo en el sujeto moderno, que ha puesto tan de moda la aburrida "depresión"./De la disidencia entre el sujeto y su función a de surgir la responsabilidad de la vida y un proyecto de emancipación social. P. 172

Fòrum 4 (Tema 2): 17 al 24 d'abril

KOTLER, PHILIP i ROBERTO, EDUARDO L., "El planteamiento del marketing social para el cambio social", *Marketing social. Estrategias para cambiar la conducta pública*. Madrid, Ed. Díaz Santos, 1992. Pp. 29-73.

- Quines concepcions hi ha implícites en la intervenció des del màrqueting social. Per a contestar, referir-se a l'article de Heller.
- Quines són les diferències entre el *màrqueting social* i l'acció dels moviments socials. Per a contestar referir-se també als articles de Gusfield, Crouch i Flyvbjerg.
- Quina definició del problema i/o estratègia alternativa es podria fer servir per tal d'afrontar els següents casos:

"Caso 2.1.", p. 56.

"Caso 2.3.", p. 59.

"Caso 2.2.", p. 58.

"Caso 2.4.", p. 69.

ESTEVE MORA, FERNANDO, "Capítulo III. Bienestar y economía posicional", a Muñoz Bustillo, R. (comp.), *Crisis y futuro del Estado de bienestar*. Madrid, Alianza, 1989. Pp. 101-123.

- Característiques de *l'enfocament econòmic posicional*.
- Es pot parlar dels grups en termes diferents a com els menciona l'autor de l'article?
- Quin és el model de mercat subjacent en els plantejaments d'Esteve Mora: Competència perfecta, monopoli o oligopoli. Quines implicacions tindria que el mercat no fos com implícitament el defineix l'autor de l'article.
- Quina és la naturalesa que atribueix a les relacions socials. La mateixa, és intrínseca a la vida social, o es especifica d'un entorn sociocultural?
- Quina és la unitat d'anàlisi que pren en parlar de les relacions socials i quines implicacions té prendre aquesta unitat d'anàlisi.
- Relacioneu els implícits de l'economia posicional amb els plantejaments de Freud sobre la vida en comú.

SCITOVSKY, TIBOR, "VI. Necesidades y comodidades" i "VII. El ingreso y la felicidad", *Frustraciones de la riqueza*. México, FCE., 1986. Pp. 121-159.

- Relacionar els plantejaments de Scitovsky amb els d'Esteve Mora. Son complementaris o pel contrari oposats?
- Implicacions de la sociabilitat per a un esquema de satisfacció de necessitats.
- Relacionar la classificació dels bens de Ralph Hawtrey amb els plantejaments de Freud en *El malestar en la cultura*.
- Relacioneu les *externalitats* dels productes *creatus* amb la vida en comú.
- Relacioneu la *comoditat de ser útils* amb la vida en comú.
- Relacioneu la *comoditat d'enganxar nos als nostres hàbits* amb la possibilitat del canvi social voluntari.

Fòrum 5 (Tema 3): 2 al 8 de maig

IZQUIERDO, MARÍA JESÚS, "Visibilidad y legitimidad de las mujeres como colectivo social", *Jornadas Transmitir y reconocer la experiencia de las mujeres*. Instituto Vasco de la Mujer, Vitoria, 26 Junio 2000. (Fichero colgado en el Campus Virtual).

- Quina diferència hi ha entre prendre "la dona" i "l'home" com *punt de partida* o com *a priori*, i prendre'ls com *resultat*?
- Diferències entre democràcia representativa d'idees, representativa de persones i descriptiva. La democràcia de la presència. Arguments en contra de la presència de treballadors i a favor de la presència de dones, segons el que l'autora de l'article atribueix a Phillips.
- Què vol dir prendre la desigualtat de les dones com fet i la diferència com hipòtesi de treball? Quines implicacions té aquesta posició?
- Diferències entre els plantejaments de Fraser, Agacinski i Spelman, sobre la noció de "la dona", o el grup "dones". Quina diferència hi ha entre prendre "la dona" o "l'home" com punt de partida o a priori, i prendre'l com resultat?
- Com supera Rawls l'oposició llibertat/igualtat. De què depèn que les desigualtats siguin legítimes? Plantejament de Sandel, de Dworkin de Sen i de Cohen. Es pot dir que l'oposició llibertat/igualtat és intrínsecament lliberal?
- Com interpreteu el compromís d'*acudir-al-encuentro-del-otro*? I quins creieu que són els límits de la tolerància i respecte de què caldria imposar l'imperatiu de la intransigència?

Fòrum 6 (Tema 3): 15 al 22 de maig

LACLAU, ERNESTO i MOUFFE, CHANTAL, "Hegemonía y radicalización de la democracia", *Hegemonía y estrategia socialista*. Madrid, S.XXI Ed., 1987. Pp. 167-217.

- Quines característiques tenen els nous antagonismes. Cap a què o qui es dirigeixen els nous antagonismes.
- Quines són els principals canvis que han tingut lloc i quines implicacions poden tenir per a la vida social.
- Què implica el fet que la vida política no tingui un caràcter saturat. Què indiquen els autors del llibre amb el concepte de saturació.
- Posició respecte de la divisió públic/privat i implicacions. Relacioneu-lo amb els plantejaments d'Iris Young esmentats a l'article d'Izquierdo "Visibilidad y ...".
- Consideracions sobre el principi d'equivalència.
- Com utilitzen Laclau i Mouffe el concepte *d'hegemonia* i quin és l'ús que se li dona a aquest concepte convencionalment.